

Den sosialdemokratiske måten

Taler
Jens Stoltenberg

Dato
25 mars 2014

Sted
Oslo

Omstendigheter
Arbeiderpartiets landsstyre

1 Kjære alle sammen.

Vi samles til landsstyre mens det er en farlig og uavklart situasjon i Ukraina.

5 Russland har annektert den ukrainske republikken Krim. Dette har et samlet politisk Norge fordømt, og vi stiller oss alle bak de restriktive tiltak som regjeringen har innført. Russlands bruk av militærmakt for å endre landegrenser er uakseptabel.

10 Freden og stabiliteten vi har hatt i Europa etter den andre verdenskrig, har bygget på en grunnleggende respekt for statenes suverenitet og grensenes ukrenkelighet.

15 Det er derfor det er så alvorlig det vi nå ser: For første gang siden annen verdenskrig har en europeisk stat med makt annektert en del av et naboland.

Det er i strid med folkeretten, og er en maktpolitikk som tilhører en annen tid. Det er et alvorlig tilbakeskritt for Europas sikkerhet og stabilitet.

20 Konflikten i Ukraina må få en politisk løsning.

Vi må være tydelige.

Vi må stå sammen med andre europeiske land.

25

Våre allierte og partnere i Nato og EU.

Vi vil ikke leve i en verden der det er den sterkestes rett som råder.

30

Spesielt små land som Norge må alltid strebe etter at lov og rett gjelder også internasjonalt.

Vi vil slå ring om folkeretten.

35

#

Blant Natos medlemsland foregår det nå en drøfting om hvem som skal bli ny generalsekretær i organisasjonen.

40

Denne prosessen er ennå ikke avsluttet.

Dere har alle sett i mediene at jeg blir nevnt i debatten.

45 Jeg har ved tidligere anledninger når mitt navn har blitt nevnt i sammenheng med ulike oppdrag og jobber, sagt at jeg vil informere partiets organer når den tid kommer.

50 Av respekt for Arbeiderpartiet - og for prosessen internt i Nato - blir det derfor feil av meg å kommentere denne typen spekulasjoner nå. Uansett hva jeg sier, kan det lett bli misforstått. Det er ingen tjent med.

Jeg er glad for den forståelse jeg har møtt i partiet for dette.

55 #

1 Globalisering

60 Mange av dere har ofte hørt meg snakke om all framgangen vi opplever i verden. Det er av mine favoritttemaer.

Jeg ønsker å formidle en sterk framtidsoptimisme - av to grunner.

65 For det første, fordi det å ha tro på en bedre framtid er en sosialdemokratisk dyd.

Det er dette som har gjort oss i stand til å forandre verden.

- 70 Den sosialdemokratiske bevegelse er - og må være - en framtidsoptimistisk bevegelse.

For det andre, fordi verden virkelig går framover.

- 75 Aldri i verdenshistorien har vi noen gang opplevd mer menneskelig framgang enn de siste ti årene.

Menneskehetens historie, er en historie om nød, om lidelse, om undertrykkelse.

- 80 De siste tiårene har millioner av mennesker opplevd en velstandsvekst som ingen av deres forfedre var i nærheten av.

Andelen mennesker som lever i absolutt fattigdom har blitt halvert siden 1990. Den gang døde 12 millioner barn hvert år - av sykdom, sult og feilernæring.

85

I dag, er dette tallet nesten halvert. I tillegg har antallet barnefødsler økt - så bildet er egentlig enda lysere.

- 90 Fortsatt er det dypt alvorlig at så mange barn dør. Men vi må noen ganger kunne stoppe og glede oss over at nedgangen er så stor.

Det er mange måter å måle menneskelig velferd på. I bruttonasjonalprodukt per innbygger. Eller andre måter.

- 95 Men at vi er i stand til å sikre at barna våre overlever, er kanskje blant de mest robuste.

Om vi er i stand til å sikre at barna vokser opp, så er det i hvert fall noen ting som fungerer si samfunnet.

100

Et annet mål som også er godt, er hvor lenge vi lever.

- 105 Levealderen øker over hele verden. Vi lever lengre enn noen gang før. For eksempel kan Liberias president Ellen Johnson Sirleaf fortelle at i hennes land, har levealderen de siste tyve årene økt fra i overkant av 40 år til i underkant av 60

år. Det betyr at et nyfødt barn i Liberia i dag lever nesten femti prosent lengre enn et nyfødt barn for 20 år siden.

- 110 Den framgangen verden opplever henger sammen med at mennesker og land som før ikke var en del av den globale økonomien - ikke var en del av den internasjonale arbeidsdelingen, av verdenshandelen - nå er det.

- 115 Akkurat som vårt land ble rikt av å delta i den internasjonale økonomien og handelen, har andre land gjort det samme.

Disse tunge utviklingstrendene som vi har sett over flere tiår - og som vi ofte omtaler som globalisering - har brakt mye godt til verden.

- 120 Men samtidig stiller det oss overfor to av vår tids kanskje største og mest alvorlige utfordringer:

-økende ulikhet

- 125 -og økende utslipp av klimagasser.

2 Klima

La meg snakke om klimaproblemene først.

130

Verdens fattige land har hatt en fantastisk vekst. Det er grunnleggende bra. Problemet er at det har ført til en voldsom økning av utslippene.

Det er verdens rike land som har det historiske ansvaret for global oppvarming.

- 135 Det er vi som gjennom et par århundrer har fylt opp atmosfæren med CO₂ og andre drivhusgasser som nå bidrar til å varme opp jordkloden.

Derfor må vi kutte våre utslipp.

- 140 Men vi vil ikke klare å få store nok utslippskutt hvis ikke de landene vi før kalte fattige land også reduserer sine utslipp. Utviklingsland og framvoksende økonomier står for rundt 2/3 av utslippene.

Og enda mer alvorlig: De står for omtrent 100 prosent av økningen i de senere

årene.

Vi kan ikke nekte den fattige verden å vokse.

150 Svaret er ikke mindre vekst. Men en annen vekst.

La meg ta et eksempel:

155 For noen år siden, satt jeg i en FN-kommisjon for klimafinansiering sammen med Etiopias daværende statsminister Meles Zenawi. På et av møtene diskuterte vi energi. Jeg husker statsminister Zenawi spurte meg: «Hvor mange bor dere i Norge?» «5 millioner», svarte jeg. Han nikket. «Hvor mye kraft produserer dere?», spurte han. «Omtrent 120 terrawattimer», svarte jeg. Da sa han: «I Etiopia er vi 90 millioner mennesker. Vi har 5 terrawattimer».

160

Så i Norge er vi 5 millioner mennesker som deler på 120 terrawattimer. Og snakker noen ganger om kraftkrise. De er 90 millioner mennesker som deler på 5 terrawattimer.

165 Etiopia - og veldig mange andre land - vil ha strøm!

I dag er det mørkt når sola går ned. De fleste kan bare drømme om TV, mobiltelefon, PC og kjøleskap. Land som Etiopia vil ikke akseptere at veksten stopper opp. Energiforbruket vil vokse. Og det vil skje på den enkleste og
170 billigste måten - med kullkraft - hvis vi ikke raskt gjør noe annet.

Og det haster med å gjøre noe.

175 Fordi forskerne forteller oss ikke lengre at vi kanskje får global oppvarming en gang i framtida. Men at det allerede skjer.

Noen dager etter at jeg ble utnevnt som FNs spesialutsending, tilbragte jeg en dag sammen med de fremste klimaforskerne vi har i Norge. Noe av det som gjorde sterkest inntrykk på meg, var å se dokumentasjonen av de endringer som
180 allerede har skjedd.

Om hvor mye sjøisen i Arktis har krympet.

185 Om hvor mye flommer i verden har økt.

Om hvor mye hetebølger har økt.

190 Dette har allerede skjedd. Og alt tyder på at det bare vil forsterke seg i årene og tiårene som kommer.

Klimaproblemet er ett av de mest komplekse og sammensatte problemene vi står overfor. Fordi klimapolitikk har berøring med nesten alle andre ord som slutter på politikk: Energipolitikk. Næringspolitikk. Fordelingspolitikk. Og
195 internasjonal storpolitikk.

Men vi har ikke noe annet valg enn å gjøre det vi kan for å bidra til at problemene ikke blir for store.

200 Derfor er det viktig at vi handler - både hjemme og ute.

Vår regjering la fram to klimameldinger. Og inngikk to klimaforlik.

205 Den ene meldingen og det ene forliket bygget på den andre.

Virkemidlene ble forsterket.

Denne stortingsperioden skal vi behandle en tredje melding.

210 Forhåpentlig inngå et tredje forlik.

Også det må være et forlik som forsterker det vi tidligere har gjort.

215 Som det forrige klimaforliket forsterket det første, må det neste også bli et forsterket forlik. Det konkrete innholdet må vi komme tilbake til.

Men vi vet at norske utslipp har tre store kilder: Industri. Samferdsel. Og olje- og gassvirksomhet.

220 Og vi må forsterke virkemidlene på alle tre områdene.

For industrien må vi styrke våre muligheter for å satse på både moden og

umoden klimateknologi. På energiomlegging og på økt klimavennlig
225 industrivekst. På samme måte som det at vi var en stor sjøfartsnasjon med sterk
maritim kompetanse var et stort fortrinn for oss når vi gikk inn i oljealderen, så
må vi gjøre det at vi er en stor offshorenasjon og en stor energinasjon til et like
stort fortrinn når vi skal løse klimaproblemene. Sammen med industrien må vi
sikre etablering av fullskala karbonfangst og lagring fra industrielle utslipp.

230 På samferdselssiden må vi satse på kollektivtransporten, og på en mer
miljøvennlig bilpark. Vi la fram en nasjonal transportplan med tidenes satsing
på jernbane og kollektivtransport i byene. Dette må vi utvikle enda mer. Både
for å løse klimaproblemene. Og for å møte den store veksten vi står overfor
235 særlig i de store byene. Den veksten kan ikke være bilbasert. Den må tas med
kollektivtransport, sykkel og gange. Og vi skal forsterke omleggingen til en mer
miljøvennlig bilpark. Her brukte vi avgiftssystemet sterkt når vi var i regjering,
og fikk til gode resultater. Utslippene fra nye personbiler er redusert rundt 30
prosent siden vi la om avgiftene. Vi ser det ikke minst på elbiler. Før var dette
240 små, ukomfortable biler for spesielt engasjerte mennesker. Nå er de i ferd med å
bli førstevalget også for folk som først og fremst bare ønsker seg en god bil. Og
det er når det skjer, at vi er der vi skal være. I Norge har vi vært med å drive fram
denne utviklingen ved å ha avgifter, fritak og ordninger som gjør at det blir
attraktivt med elbil. Og det eksploderer nesten: I desember 2013 ble det
245 registrert nesten fem ganger så mange personbiler med elmotor som i desember
2012.

Og vi skal redusere utslipp fra sokkelen. Her har vi CO2-avgift, som vi akkurat
har økt betraktelig.

250 I tillegg til at det betales for kvoter i EUs kvotesystem. Og vi skal legge til rette
for kraftforsyning fra land. Også dette reduserer utslippene betraktelig.

255 Dette er eksempler på det vi skal gjøre hjemme. Og jeg mener også at vi må gjøre
mer ute.

Tiden har kommet for også å forsterke Norges klimamål.

260 Vi må heve ambisjonene og slå fast at vi vil enda lengre. Særlig gjelder det for det
målet som er kortest fram i tid. For utslipp vi får redusert raskt er de viktigste.
Jeg vil foreslå at Arbeiderpartiet på dette landsstyremøtet vedtar et nytt

klimamål.

265 Vi overoppfylte våre internasjonale forpliktelser i Kyoto-avtalen som gikk ut i
2012. Det var et direkte resultat av vårt landsmøtevedtak i 2007. Nå har vi
inngått en ny avtale - Kyoto 2 - som varer fram til 2020. Denne avtalen
innebærer at vi også internasjonalt har forpliktet oss til det som er vårt nasjonale
270 klimamål - å redusere utslippene med 30 prosent innen 2020. Jeg mener at vi
skal overoppfylle også dette målet.

At vi ensidig skal skjerpe våre forpliktelser med 10 prosent, slik vi gjorde med
forpliktelsene i den forrige Kyotoprotokollen. Det betyr en ensidig forpliktelse
til å redusere utslipp tilsvarende 40 prosent av norske utslipp innen 2020.

275 Tidligere har vi sagt at vi kan heve dette målet til 40 prosent hvis det bidrar til å
få på plass en forpliktende, internasjonal klimaavtale. Dette forhandlingskortet
er fortsatt viktig å ha. Så jeg foreslår derfor at dette løftet også heves med ti
prosent. Med en slik avtale på plass, vil vi redusere tilsvarende femti prosent.
280 Som med Kyoto-forpliktelsen, vil denne overoppfyllingen måtte skje med å
kjøpe kvoter.

Dette er tiltak ute.

285 Men klimaproblemene er globale. Og dette vil være et kraftig bidrag fra Norges
side til lavere utslipp.

I tillegg foreslår jeg at vi skal vedta å arbeide for sterkere klimamål internasjonalt.

290 Vi er selv en del av EUs kvotesystem. Innenfor dette systemet er det et tak for
hvor store de totale utslippene kan være. Så kjøpes og selges det kvoter for å
slippe ut klimagasser. Det er et godt prinsipp. En god teori. Forurensere betaler.
Men dette systemet har en del svakheter. Som må endres for at det skal fungerer
295 effektivt.

For det første, er ikke transportsektoren med i dette kvotesystemet. Det er en
vesentlig svakhet. Et gedigent hull. Som må gjøres noe med. Og vi må engasjere
oss.

300

For det andre, og kanskje mest alvorlige, er dette taket alt for høyt. Det er for mange kvoter. Særlig etter finanskrisen. Det snakkes om et kvoteoverskudd. Da blir kvotene for billige. Og systemet bidrar ikke til den teknologiutviklingen som er nødvendig. Vi trenger derfor en kraftig innskjerping av dette kvotesystemet. Det er EU i gang med å se på. Vi må være pådrivere.

Også globalt må vi skjerpe ambisjonene. Det viktigste er å få redusert utslipp raskt. For det vi får til nå, har mye større betydning enn det som ligger langt frem. Men vi er også nødt til å være tydelige på hvor vi vil ende til slutt. Vi må ha som langsiktig mål at i siste delen av dette århundre skal netto globale utslipp av klimagasser være om lag null. Dette kan ikke være avtalens eneste mål, da virker det fort bare som en sovepute for oss nå. Vi må derfor også ha mer kortsiktige mål, som bygger troverdighet om det langsiktige målet. Men det langsiktige målet er likevel viktig, som styringssignal til politikere og næringsliv om hvor vi skal hen.

Noen vil si at et slikt mål er for ambisiøst. Men det reflekterer i grunnen bare hvor sterkt vi må redusere utslippene, dersom vi skal unngå at klimaendringene kommer ut av kontroll. Så sterke kutt må til for å holde oss innenfor togradersmålet.

Å være offensive i klimaspørsmål er i tråd med den lange linjen i Arbeiderpartiets historie.

Da Trygve Bratteli var statsminister, fikk vi verdens første miljøvernminister.

Da Gro var statsminister, ledet hun Verdenskommisjonen for miljø og utvikling som var med og forandret den måten en hel verden tenkte klimapolitikk på.

Arbeiderpartiets kamp for klimaet skal ikke handle om symbolpolitikk. Ikke om at vi skal se etter tiltak som smerter mest mulig. Eller at vi skal tilbake til en tid hvor alt var så mye bedre.

Vi skal angripe klimaproblemene i tråd med våre beste politiske tradisjoner.

Vår klimapolitikk må være rasjonell. Teknologioptimistisk. Og framtidsoptimistisk.

Vi skal se etter tiltak som faktisk virker. For å få redusert utslipp raskt. Og for å få utviklet ny teknologi som bringer oss nærmere dit vi en gang må: Til et nullutslippssamfunn.

345 3 Økte forskjeller

Så vil jeg snakke om den andre store utfordringen globaliseringen gir oss. De økte ulikhetene.

350 Mer åpenhet, økt handel og mer arbeidsinnvandring har bidratt til å løfte flere land ut av fattigdom. Og det har gitt rike land tilgang til varer og tjenester til lave priser. Klær, elektronikk og andre varer har blitt stadig billigere hvert år. Det har også vi nytt godt av.

355 Et annet uttrykk for det samme, er arbeidsinnvandringen til Norge. Den gir oss arbeidskraft. Og dermed muligheter til å bygge veier, drive skoler og sykehus. Men dette har også bidratt til økt konkurranse. Til at jobber i rike land som blir utført av ufaglærte enten forsvinner - og flytter til fattige land. Eller i det minste til at lønninger og arbeidsforhold er under press. Mange arbeidsinnvandrere i
360 Norge kommer fra land hvor lønnsnivået er 1/10 av det norske. Fordelen er at folk fra disse landene får høyere lønn, og vi får gjennomført nødvendige oppgaver. Ulempen er at det bidrar til press på lønningene, og fare for sosial dumping.

365 Så globaliseringen har gitt mindre ulikhet mellom land. Men økt ulikhet innad i land.

Denne utviklingen har bidratt til større ulikhet - ikke minst i Europa og USA. I USA har forskjellen mellom de rikeste og de fattigste økt dramatisk over lengre
370 tid. Inntektsgapet har ikke vært større siden 1920-tallet. En stadig større del av den økonomiske verdiskapningen går til den rikeste delen av befolkningen, mens andelen av verdiskapningen som tilfaller vanlige arbeidstakere, blir stadig mindre.

375 Svaret på dette er ikke å si nei til internasjonal handel og globalisering. Det er ikke mulig. Og ikke ønskelig. Men svaret er at det er viktigere enn noen gang med virkemidler som utjevner forskjeller.

380 Derfor er det noen opplever som et paradoks logisk for oss: En sterk sosialdemokratisk politikk, en sterk offentlig sektor, en sterk politikk for utjevning står ikke i motsetning til globalisering.

Det er tvert imot en forutsetning for at globaliseringen kommer alle til gode.

385

Vi kan ha en sterk arbeidsinnvandring fordi vi har sterke fagforeninger og et godt organisert arbeidsliv. Men bare da. Tiltaksplaner mot sosial dumping, allmenngjøring av tariffavtaler og innsynsrett er ikke til hinder. Det er det som gjør det mulig for oss at det kommer folk for å jobbe her. Derfor skal vi sitte ned
390 med fagbevegelsen og hele tiden diskutere hvordan vi skal forsterke og utvikle slike tiltak.

Det at vi har sterke fagforeninger er også det som gjør at vi i Norge har en rimelig fordeling mellom lønnstakere og eiere av bedriftenes inntekter. Og har
395 hatt det i lang tid.

Og derfor trenger vi også en skattepolitikk som utjevner forskjeller.

Og ikke minst en sterk offentlig sektor som leverer tjenester av høy kvalitet til
400 befolkningen - uavhengig av inntekt og bakgrunn. Ingen ting er mer viktig for utjevning av levekår enn at helse, utdanning og eldreomsorg er tilgjengelig for alle - uavhengig av inntekt.

Spesielt er skolen viktig. Tidlig innsats, tiltak mot frafall, gode lærere er
405 avgjørende for skolens kvalitet. Men det er ikke minst et redskap for sosial utjevning.

4 Likestilling

410 Det siste området jeg vil nevne som viktig for utjevningen, er familie- og likestillingspolitikken.

En moderne sosialdemokratisk familie - og likestillingspolitikk er et av de viktigste fordelingspolitiske virkemidler vi har. Få ting har forandret samfunnet
415 vårt mer de siste tiårene. Vi har lagt til rette for at kvinner kan stå i job. Har bygget ut barnehager. Satset på eldreomsorg, slik at våre eldre ikke er avhengig av at familiemedlemmer kan hjelpe dem. Resultatet er at vi har gått fra å være et

420 av de land hvor den kvinnelige yrkesdeltakelsen var lavest i hele den vestlige verden, til et av de landene hvor den er størst.

Det er først og fremst et frihetsprosjekt. Men det er også en av de viktigste grunnene til velferden vår. Verdien av at norske kvinner arbeider mer enn i andre vestlige land, utgjør en like stor andel av nasjonalformuen som 425 oljeformuen inkludert pensjonsfondet.

Så kvinnekampen har forandret samfunnet vårt på mer enn én måte.

Arbeiderpartiet var i front. Det er vi stolte av. 430

I dag ser vi igjen at denne kampen er blitt aktuell. På 8. mars så vi et fantastisk engasjement. Og jeg tror arrangørene sender en varm takk til regjeringen for at de har greit å bidra til å mobilisere så mange til å engasjere seg og møte fram og gå i tog på kvinnedagen.

435 I familie- og likestillingspolitikken ser vi flere klare forskjeller mellom vår politikk og regjeringens politikk:

For oss var det avgjørende å bygge flere og billigere barnehager. Nå blir de færre og dyrere. Vi startet innføringen av to barnehageopptak i året. De har avlyst det. 440 Vi utvidet pappapermisjonen. De har kuttet den. Vi foreslo å avvikle skattekasse 2. De vil beholde den. Vi begrenset kontantstøtten til bare å gjelde ettåringene. De øker den og utvider til et nytt årskull.

445 Vi skal fortsette å føre en moderne familie og likestillingspolitikk. En politikk som utjevner forskjeller mellom kvinner og menn. Som gjør det lønnsomt å jobbe - og skaper verdier.

450 Men som også er et viktig virkemiddel for integrering. For at mennesker med bakgrunn for andre land blir en del av det norske fellesskapet. En viktig grunn til at integreringen går bedre i Norge enn i andre land, er at vi har en god familiepolitikk. Sammen med at vi har lav ledighet og en god fellesskole, bidrar det til at vi i mindre grad enn i andre land har en etnisk underklasse. Tvert imot 455 - vi har høy sosial mobilitet. Det er spesielt viktig for mange innvandrere. Det er

mulig å lykkes i Norge selv om foreldrene dine kom hit som analfabeter for 20-30 år siden.

460

5 Glassveggene

Det går på svært mange områder går bra for ungdom med innvandrerbakgrunn i Norge. En svært stor andel tar høyere utdanning. Her har det vært en
465 formidabel økning. De får jobb i mye større grad enn i mange andre land. Blir tannleger, farmasøyter, leger.

Men samtidig vet vi at en del unge med innvandrerbakgrunn opplever begrensninger i sine liv. Særlig gjelder det for jenter.

470

Noen må hele tiden balansere mellom hva som forventes av dem fra familie og nettverk fra foreldrenes hjemland - og et ønske og forventninger om å leve et like fritt og aktivt liv som venner og skolekamerater. En del av dem blir veldig gode balansekunstnere. Men det er ikke helt enkelt å leve sånn.

475

For mange trenger ikke denne opplevelsen å være så sterk. De blir passet litt ekstra på.

For en del, oppleves det vanskeligere. De må alltid komme rett hjem fra skolen.
480 Får ikke delta på organiserte fritidsaktiviteter. Pengebruk, PC-bruk, klær kontrolleres.

For noen blir det et mareritt. Gutter og jenter tvangsgiftes. Eller trues med det. De kan oppleve å fryses helt ut av familie og fellesskap. Eller å måtte være på
485 flukt fra sin familie.

Denne siste gruppen er ikke flertallet. Men for de det gjelder, er det svært alvorlig. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet rapporterte om 372
490 henvendelser om trusler, ekstrem kontroll og frykt for å bli etterlatt i hjemlandet etter tvangsekteskap i fjor. Aftenposten kunne fortelle oss om en del av disse jentene og guttene tidligere denne måneden.

Vi kunne lese om Sara på 23 som lever på hemmelig adresse i frykt for sin egen familie.

495

Om Adnan, som ble forsøkt presset til å gifte seg fordi familien mente han var for norsk.

500 Og om Aisha, som ble frosset ut av familien fordi hun hadde kjæreste.

Dette er ekstremtilfellene. Få har det slik. Heldigvis.

505 Tvangsekteskap og vold er forbudt etter norsk lov. Det har høye strafferammer. Og vi har lagt fram flere handlingsplaner og mange tiltak for å bekjempe det. Men negativ og ofte sterk sosial kontroll, er ikke like synlig, ikke like mye omtalt. Men det oppleves av mange fler.

510 En rapport viser at i 2011, opplevde omtrent halvparten av unge i Danmark med innvandrerbakgrunn fra ikke-vestlige land at familien ikke vil at de skal ha en kjæreste. Om lag ¼ er redde for at familien vil velge en ektefelle mot deres vilje. Om lag ¼ opplever større eller mindre grad av begrensninger på valg av utdanning, venner og fritidsaktiviteter. Den viser at jentene er mer kontrollert enn guttene på nesten alle områder. Og at hensynet til familiens ære er en sterk faktor. Det er forskjeller på Norge og Danmark. Og vi har ikke tilsvarende undersøkelser her. Så det er ikke gitt at bildet er det samme. Men det vi vet, er at det eksisterer. Og det rapporteres blant annet fra Røde kors om at problemet er omfattende.

520 I likestillingsdebatten har vi en debatt om det finnes «glasstak». Det er en viktig debatt. Arbeiderpartiet har reist den flere ganger. Men det disse jentene opplever, er glassvegger. De lever i samme samfunn som oss. De er synlige. Men egentlig lever de for en stor del adskilt fra resten av samfunnet. Det er en av de viktigste likestillingskampene i dagens samfunn. For hvis vi lever ved siden av hverandre, men ikke sammen, da har vi ikke de samme mulighetene. Skal vi 525 «forstå tiden vi lever i», skal vi ta også denne kampen. Vi kan ikke overlate hver enkelt til å ta den kampen aleine.

Hva kan så gjøres?

530

Vi må dra et veldig viktig skille:

Det som handler om vold, tvang og omsorgssvikt er brudd på norsk lov. Det er det alvorligste. Det skal etterforskes, dømmes og straffes. Her må vi hele tiden

vurdere om vi har de rette paragrafene. Det rette straffenivået. Nok ressurser. Og guttene og jentene som utsettes for det, må få god oppfølging og hjelp til å bygge nye nettverk om de mister de gamle.

540 Men at foreldre ikke liker at barn har kjærester, eller at de ikke får delta i idrett eller andre fritidsaktiviteter de ønsker - det kan vi ikke lovforby.

Det vi må gjøre, er to ting:

545 For det første, må vi lage arenaene. Skolefritidsordning med aktiviteter i skolen. Den jobben mange idrettslag gjør med dette, er formidabelt. Fritidstilbud med trygge rammer er viktig for alle unge - også disse. Men det andre vi må gjøre, er å få foreldrene på banen. De må forstå hvor viktig deltakelse og likestilling er for barna deres. Her har skolen en nøkkelrolle. Vår regjering tok initiativ til å ansette
550 egne minoritetsrådgivere på en del skoler. Det har vært viktig. Kommuner, bydeler, frivillige organisasjoner kan gjøre mye bra. Og ikke minst den jobben som gjøres i minoritetsmiljøer av organisasjoner og enkeltpersoner er avgjørende.

555 Å fjerne glassveggene for de som opplever dem, er kanskje vår tids største likestillingsprosjekt. Det er tunge kulturelle barrierer som må overvinnes. Det er møysommelig, og vil ta tid.

Vi skal passe på å ikke stigmatisere.

560

Ikke generalisere.

Men likevel skal vi snakke om det.

565 Og vi skal snakke høyt.

#

6 Avslutning

570

Kjære landsstyre.

575 Vi har avholdt en rekke årsmøter i våre fylkespartier de siste ukene. Jeg var selv til stede i Hordaland. Og hører rapporter fra andre. De viser at vi er et parti med kraft. Et parti som er i opposisjon, Men formulerer ny politikk. Som er åpent og nysgjerrig, og som fortsatt har vilje til å forandre Norge. Akkurat som vi forandret Norge da vi satt i regjering fra 2005 til 2013.

580 Et eksempel er familiepolitikken, som jeg nettopp har snakket om. Det har handlet om litt mer permisjon. Litt mer pappaperm. Litt flere barnehager. Om partnerskapslov og ekteskapslov for homofile. Litt har kommet hvert år - i mange år.

585 Summen er en revolusjon. En politikk som totalt har endret Norge. Vi kan ikke peke på en bestemt dag og si: Da skjedde det. Vi gjorde det på den sosialdemokratiske måten - over tid. En måte som ofte gir større og mer bestandige endringer enn de kjappe. Det er dette den sosialdemokratiske
590 avismannen og forfatteren Olav Larssen kalte «den langsomme revolusjonen».

Et lite uttrykk for dette, er at det ikke er lenge siden du knapt så en mann trille barnevogn i Norge. I dag er det helt vanlig.

595 Kulturløftet og momskompensasjon var små skritt hvert år i åtte år. Nå er det noen som er bekymret for at det kanskje er for mange kulturhus og festivaler.

Sist gang jeg møtte Norges Idrettsforbund, mente de at vi skrøt for lite av den store økningen idretten har fått de siste årene.

600 Familiepolitikken - at homofile får gifte seg - kulturløftet - mer penger til idretten - alt dette har vært med på å gjøre Norge mer mangfoldig.

Det har vært frihetsprosjekter.

605 Men den største frihetsreformen vi har gjennomført, er pensjonsreformen. Det å fritt kunne kombinere arbeid og pensjon fra 62 år, er av de største valgfrihetsreformer som er gjennomført i Norge på flere tiår. Da vi holdt på med den, spurte folk: Hva er prosjektet? Jeg kan kanskje forstå at
610 levealderjustering, allårsregel og en nøytral opptjeningsmodell ikke er det som får blodet til å bruse.

Men det forandrer Norge.

615

Slik er det også det politiske målet om med arbeid for alle. Det handler om budsjetter, om permitteringsregler. Om næringspolitikk. Hvor for seg, er ikke dette de aller største sakene. Men i sum handler det om noe av det absolutt aller viktigste: Nemlig å ha Europas laveste arbeidsledighet.

620

Dette er prosjekter som har forandret Norge.

I ettertid går det an å se storheten i dem.

625

Men det er ikke alltid lett å se når du står midt oppe i det.

630

La meg til slutt bare nevne meningsmålingene. Vi har et godt utgangspunkt. Vi gjør det bra. Hvis hvilket som helst annet parti hadde hatt nær 35 % på meningsmålingene, ville det blitt omtalt som en stor politisk bølge. Det partiet ville blitt genierklært og forstått noe alle andre ikke hadde. Men når Arbeiderpartiet får 35 % på meningsmålingene får det lite oppmerksomhet. Få kommentatorer skriver om det i sine spalter. Vi skal ikke klage over det det. For det skal ikke være oppsiktsvekkende at Arbeiderpartiet er det klart største partiet. Det skal være det normale. Det er et uttrykk for styrke at vi er store på meningsmålingene uten at det vekker oppmerksomhet.

635

Kjære venner,

Vi skal fortsette å formulere politikk.

640

Finne dagens og framtidas løsninger.

Være åpne og nysgjerrige.

645

Optimistiske og nytenkende.

Dette arbeidet starter nå. Og vil vare helt fram til 2017.

Det er under 1 ½ år til kommunevalget. Vi skal bruke hver dag godt.

650

Utforme våre løsninger nedenfra - i kommunene.

Og tydelig få fram vårt alternativ i kommuner, fylker og bydeler.

655

Velkommen til arbeidsøkt.

Kilde

www.arbeiderpartiet.no

660

Emner

Arbeiderpartiet, Fattigdom, Klima, Landsstyremøte

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/den-sosialdemokratiske-maten>

665

670

675

680

685

690